

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор із науково-педагогічної

Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Невропатологія з основами генетики

NEUROPATHOLOGY WITH THE BASICS OF GENETICS

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
тип дисципліни	<u>нормативна</u>
мова викладання	<u>українська</u>

Миколаїв – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Невропатологія з основами генетики» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі знань А Освіта, спеціальності А6 Спеціальна освіта, освітньої програми Логопедія. Спеціальна психологія.

« 4 » березня 2025 р. 25 с.

Розробник: Серeda Ірина Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент
зав. кафедрою спеціальної освіти, к.п.н., доц. Ірина Середина
Проект робочої програми навчальної дисципліни «Невропатологія з основами генетики» розглянуто на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Протокол № 4 від « 5 » березня 2025 р.

В.о. завідувачки кафедри

Катерина ШАПОЧКА

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Невропатологія з основами генетики» розглянуто Науково-методичною комісією Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського
Протокол № 3 від « 6 » березня 2025 р.

Голова

Людмила ХРЯЩЕВСЬКА

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Невропатологія з основами генетики» погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу

Андрій ЛАБАРТКАВА

Робочу програму навчальної дисципліни «Невропатологія з основами генетики» затверджено Навчально-методичною радою НУК
Протокол №3 від « 26 » березня 2025 р.

Голова НМР НУК

Сергій СЛОБОДЯН

© НУК, 2025

© Серeda I.B., 2025

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	4
<i>1. Опис навчальної дисципліни</i>	5
<i>2. Мета вивчення навчальної дисципліни</i>	6
<i>3. Передумови для вивчення дисципліни</i>	6
<i>4. Очікувані результати навчання</i>	6
<i>5. Програма навчальної дисципліни</i>	6
<i>6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування</i>	11
<i>7. Форми поточного та підсумкового контролю</i>	11
<i>8. Критерії оцінювання результатів навчання</i>	15
<i>9. Засоби навчання</i>	15
<i>10. Рекомендовані джерела інформації</i>	16

ВСТУП

Анотація

Курс «Невропатологія з основами генетики» є нормативною навчальною дисципліною циклу професійної підготовки, спрямованою на комплексне формування здатності застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні знання у сфері професійної діяльності та реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами. Курс виступає важливою складовою підготовки бакалаврів спеціальності А6 Спеціальна освіта відповідно до освітньої програми: Логопедія. Спеціальна психологія. Його мета полягає в ознайомленні з особливостями структури та функціонування нервової системи; механізмами, загальною клінічною картиною та діагностикою найбільш поширених захворювань нервової системи; основними напрямками сучасної генетики, проблемами спадковості та генетичних порушень. Передумовами для вивчення дисципліни є знання загальних основ біології та анатомії, володіння базовими аналітичними та дослідницькими вміннями і навичками.

Ключові слова: неврологія, невропатологія, будова нервової системи, порушення нервової системи, генетика, спадковість.

Abstract

The course "Neuropathy with the Fundamentals of Genetics" is a normative academic discipline of the cycle of professional training, aimed at the comprehensive formation of the ability to apply psychological and pedagogical, defectological, medical and biological knowledge in the field of professional activity and to implement effective correctional and educational technologies in working with children, adolescents, adults with special educational needs. The course is an important component of the training of bachelors of the specialty A6 Special Education in accordance with the educational program: Speech therapy. Special psychology. Its goal is to familiarize students with the features of the structure and functioning of the nervous system; mechanisms, general clinical picture and diagnostics of the most common diseases of the nervous system; main areas of modern genetics, problems of heredity and genetic disorders. The prerequisites for studying the discipline are knowledge of the general foundations of biology and anatomy, possession of basic analytical and research skills and abilities.

Key words: neurology, neuropathology, structure of the nervous system, nervous system disorders, genetics, heredity.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	А Освіта	Обов'язкова	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		1-й	1-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету	А6 Спеціальна освіта ОП (Логопедія. Спеціальна психологія)	Семестр	
		1-й	1-й
		Лекцій	
		15 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	8 год.
		Лабораторні	
Загальна кількість годин – 120		0 год.	0 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3;	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Самостійна робота	
		75 год.	108 год.
		Індивідуальні завдання: 0 год.	
		Вид контролю: залік	
самостійної роботи студента – 6		Форма контролю: усна	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Невропатологія з основами генетики» полягає в ознайомленні з особливостями структури та функціонування нервової системи; механізмами, загальною клінічною картиною та діагностикою найбільш поширених захворювань нервової системи; основними напрямками сучасної генетики, проблемами спадковості та генетичних порушень.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Невропатологія з основами генетики» ґрунтується на знаннях загальних основ біології та анатомії, володіння базовими аналітичними та дослідницькими вміннями і навичками.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

ПРН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дітей з ООП у контексті професійних завдань.

ПРН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

II. Фахові:

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Наука про функціонування і порушення нервової системи та проблеми спадковості

Змістовий модуль 1. Загальна неврологія

Тема 1. Будова та функціонування нервової системи

1. Етапи розвитку та принципи функціонування нервової системи.
2. Чутлива система. Аналізатори.
3. Моторика.
4. Черепні нерви.
5. Кора головного мозку.
6. Автономна нервова система.

Література [7], [8], [9], [15].

Тема 2. Нервова система у дітей раннього віку

1. Розвиток нервової системи у дітей.
2. Особливості рефлекторної сфери в новонароджених.
3. Розвиток рухових функцій.
4. Особливості формування вищих психічних функцій.

5. Семіотика неврологічних розладів у ранньому віці.
Література [7], [8], [9], [15].

Змістовий модуль 2. Спеціальна неврологія

Тема 1. Захворювання нервової системи

1. Судинні захворювання головного та спинного мозку.
2. Захворювання периферичної нервової системи.
3. Інфекційні захворювання центральної нервової системи.
4. Дегенеративні захворювання нервової системи.
5. Вроджені і дитячі захворювання нервової системи.

Література [7], [8], [12], [15], [16].

Тема 2. Порушення роботи нервової системи

1. Головний біль.
2. Порушення сну.
3. Неврологічні прояви професійних захворювань.
4. Травматичні ураження нервової системи.
5. Нейроінтоксикації.
6. Соматоневрологічні синдроми.

Література [7], [8], [12], [15], [16].

Змістовий модуль 3. Основи генетики

Тема 1. Генетика серед біологічних наук

1. Предмет генетики.
2. Розділи і напрямки сучасної генетики.
3. Методи генетики.
4. Розвиток генетики в Україні.

Література [2], [3], [11], [13], [14].

Тема 2. Генетика індивідуального розвитку. Мутації

1. Структурна організація геному людини.
2. Імуногенетика.
3. Онкогенетика.
4. Генетика старіння.
5. Геномні та інші мутації.
6. Модифікації та регуляція активності генів.

Література [2], [3], [11], [13], [14].

Змістовий модуль 4. Сучасні проблеми спадковості

Тема 1. Теорія спадковості

1. Закономірності успадкування ознак.
2. Хромосомна теорія спадковості
3. Взаємодія генів.
4. Стать як моделююча ознака.
5. Теорії визначення статі.
6. Гени статевих хромосом людини.

Література [2], [3], [11], [13], [14].

Тема 2. Спадковість серед інших факторів впливу

1. Спадковість і середовище.
2. Спадковість і патологія.
3. Спадковість і виховання.
4. Медико-генетичні та педагогічні аспекти сім'ї.

Література [2], [3], [11], [13], [14].

.

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р.		лек	пр	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12
Модуль 1.										
Змістовий модуль 1. Загальна неврологія										
Тема 1. Будова та функціонування нервової системи	15	2	6	–	7	15	1	2	–	12
Тема 2. Нервова система у дітей раннього віку	15	2	2	–	11	15	0	0	–	15
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	30	4	8	–	18	30	1	2	–	27
<i>Усього годин</i>	30	4	8	–	18	30	1	2	–	27
Змістовий модуль 2. Спеціальна неврологія										
Тема 1. Захворювання нервової системи	15	2	4	–	9	15	0	0	–	15
Тема 2. Порушення роботи нервової системи	15	2	4	–	9	15	1	2	–	12
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	30	4	8	–	18	30	1	2	–	27
<i>Усього годин</i>	30	4	8	–	18	30	1	2	–	27
Змістовий модуль 3. Основи генетики										
Тема 1. Генетика серед біологічних наук	15	2	2	-	9	15	1	2	-	12
Тема 2. Генетика індивідуального розвитку. Мутації	15	2	4	–	9	15	0	0	–	15
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	30	4	6	–	18	30	1	2	–	27
<i>Усього годин</i>	30	4	6	-	18	30	1	2	–	27
Змістовий модуль 4. Сучасні проблеми спадковості										
Тема 1. Теорія спадковості	15	2	4	–	9	15	0	0	–	15
Тема 2. Спадковість серед інших факторів впливу	15	1	4	-	10	15	1	2	-	12
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	30	3	8	–	19	30	1	2	–	27
<i>Усього годин</i>	30	3	8	-	19	30	1	2	–	27
Разом за курсом										
	120	15	30	0	75	120	4	8	0	108

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Будова та функціонування нервової системи	2	2
2	Центральна нервова система	2	0
3	Автономна нервова система	2	0
4	Нервова система у дітей раннього віку	2	0
5	Захворювання нервової системи	4	0
6	Порушення у роботі нервової системи	4	2
7	Генетика серед біологічних наук	2	2
8	Генетика індивідуального розвитку	2	0
9	Мутації	2	0
10	Теорія спадковості	4	0
11	Спадковість серед інших факторів впливу	4	2
	<i>Разом</i>	30	8

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до семінарських занять – **2-4 год. / 1 заняття**;
- підготовка до контрольних заходів – **15-35 год. / 1 захід**
- підготовка проектних завдань - **3-5 год. / 1 проєкт**.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до практичних робіт	30	16
3	Підготовка до контрольних заходів	15	32
4.	Виконання проєктних завдань*	30	60
	<i>Разом</i>	75	108

6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування

Методи навчання:

1) на лекційних заняттях:

- лекція;
- пояснення;
- дискусія;
- диспут;
- ілюстрування;
- демонстрація;
- відеометод;
- майстер-клас

- 2) на семінарських заняттях:
- практична робота;
 - фронтальне опитування;
 - частково-пошуковий метод;
 - спостереження.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- усні відповіді (семінарські заняття);
- проєктні (самостійні) роботи;
- контрольна робота;
- реферати.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу містить оцінки з поточного контролю та оцінки підсумкового контролю. В кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок, де студент може набрати від 60 балів до 100 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру.

Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок (усна відповідь, проєктні (самостійні) роботи), реферат, контрольна робота (максимально 85 балів) й оцінки за контрольну роботу (максимально 15 балів).

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних і проєктних самостійних робіт, а також презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки лише досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній із позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

7. Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їхнє оцінювання

Усні відповіді на семінарських заняттях	Критерії оцінювання
2	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, містить аргументовані висновки з доречним ілюстративним матеріалом, може підкріплюватися коректними цитуваннями думок / поглядів учених.
1,5	Відповідь в цілому правильна, доволі повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу.
1	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована з використанням неправильної / некоректної термінології.
0,5	Відповідь частково правильна, містить неточності, проте не містить жодних аргументів та ілюстративного матеріалу.
0	Студент не дає відповіді чи його відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 20 балів (10 відповідей по 2 бали ДФН, 3 відповіді по 2 бали ЗФН).

Самостійна (проектна) робота	Критерії оцінювання
5	Студент правильно виконує завдання в установленний термін, презентує аналітику різних наукових джерел, підбирає доречний ілюстративний матеріал, здійснює коректні та доцільні цитування, а також грамотно проводить експеримент і на високому рівні здійснює обробку його результатів.
4	Студент правильно виконує завдання в установленний термін, презентує аналітику різних наукових джерел, допускається незначних помилок у добірці ілюстративного матеріалу, здійснює коректні та доцільні цитування, в експериментальних роботах містяться незначні недоліки в обробці їхніх результатів.
3	Студент виконує роботу з порушенням встановленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але поверхнево чи з певними неточностями, подає недоцільні цитування та недоречні ілюстрації, а також виконує експериментальні роботи не на різнотипних мовленнєвих матеріалах та з недостатньою кількістю респондентів.
2	Студент виконує роботу з порушенням встановленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але не презентує аналітику різних наукових джерел, не підбирає доречний ілюстративний матеріал, не наводить коректні та доцільні цитування, проводить експерименти, проте не презентує обробку його результатів та не демонструє вміння робити висновки.
1	Студент виконує роботу з методичної допомоги викладача на кожному етапі проведення експериментів.
0	Студент не виконує роботи.
	<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 50 балів (10 робіт по 5 балів ДФН, ЗФН).</i>

Контрольна робота	Критерії оцінювання
ДФН 20 ЗФН 34-30	Робота виконана без змістових помилок (завдання I, II та III рівнів складності), містить точні відповіді на питання теоретичного характеру, правильно ідентифікує технологію і правильно виявляє брехню в тексті. Бал знижується в разі наявності орфографічних та пунктуаційних помилок.
ДФН 19-15 ЗФН 29-20	Робота представлена з повними та правильними відповідями всіх рівнів складності, студент правильно ідентифікує технологію профайлінгу і правильно структурує хід виявлення брехні в тексті, проте допускається помилок шляхом упущення кількох відповідних маркерів. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
ДФН 14-10 ЗФН 19-10	Робота виконана з огріхами в описі технології профайлінгу, проте безпомилково виконано завдання I та II рівнів складності. В такій роботі завдання щодо детекції брехні в тексті виконано неправильно. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
ДФН 9-6 ЗФН	Робота виконана з неточностями у формулюванні дефініцій термінів (II рівень складності) та значними огріхами в описі технології профайлінгу (III рівень складності). Завдання щодо детекції брехні в тексті виконано

9-6	неправильно або не виконано взагалі. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
ДФН 5–1 ЗФН 5-1	Робота містить значну кількість помилок у завданнях усіх рівнів складності або незначну кількість помилок у завданнях I та II рівнів складності та відсутності виконання завдань III рівня. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
0	Робота не виконувалася.
	<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 20 балів для ДФН, 34 бали для ЗФН</i>

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Практичні заняття	15х2 бали = 30 балів	4х5 бали = 20 балів
Самостійна (проектна) робота	15х3 бали = 45 балів	15х3 бали = 45 балів
Контрольна (письмова) робота	1х25 балів= 25 балів	1х35 бали = 35 бали
Всього	100	100

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	T1	Відповідь на семінарському занятті	6	Відповідь на семінарському занятті	5
		Самостійна (проектна) робота	9	Самостійна (проектна) робота	3
	T2	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна (проектна) робота	3	Самостійна (проектна) робота	6
ЗМ 2	T1	Відповідь на семінарському занятті	4		
		Самостійна (проектна) робота	6	Самостійна (проектна) робота	3
	T2	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	5
		Самостійна (проектна) робота	6	Самостійна (проектна) робота	6
ЗМ 3	T1	Відповідь на семінарському занятті	2	Відповідь на семінарському занятті	5
		Самостійна (проектна) робота	3	Самостійна (проектна) робота	3
	T2	Відповідь на семінарському занятті	4		
		Самостійна (проектна) робота	6	Самостійна (проектна) робота	6
ЗМ 4	T1	Відповідь на семінарському занятті	4		
		Самостійна (проектна) робота	6	Самостійна (проектна) робота	3
	T2	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	5
		Самостійна (проектна) робота	6	Самостійна (проектна) робота	6
Контрольна робота			25	Контрольна робота	35
Підсумковий контроль		Залік		Залік	
Сума			100		100

9. Засоби навчання

Наочним матеріалом для лекційних занять послужать передусім мультимедійні засоби (комп'ютерні презентації); відеоматеріали (навчальні кінофільми, а також інтерв'ю, виступи тощо як фактографічний матеріал).

На практичних заняттях прислужиться бібліотечних фонд Університету та електронні репозитарії світу.

Під час виконання завдань самостійної роботи доцільним стане використання бібліотечного фонду та енциклопедій, словників, довідників.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Баррі Д.Д., Баджестан С.Н., Каммінгс Д.Л., Трімбл М.Р. та ін. Нейропсихіатрія та поведінкова неврологія: посібник. – Київ, Медицина; 2024. – 396 с.
2. Бужієвська Т. І. Основи медичної генетики /Т. І. Бужієвська. – К.:Здоров'я, 2001. – 135 с.
3. Гинтер Е. К. Медична генетика: Підручник для медвузів / Е. К. Гинтер. – М. : Медицина, 2003. – 156 с.
4. Копчак О.О., Бачинська Н.Ю., Одінцова Т.А. Клінічна неврологія. Курс лекцій. – Київ, Книга плюс; 2023. – 208 с.
5. Кулікова Н. А. Медична генетика /Н. А. Кулікова, А. Є. Ковальчук.- Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. - 376 с.
6. Кулікова Н. А. Практикум з медичної генетики /Н. А. Кулікова. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2006. – 135 с.
7. Неврологія: підручник /І.А.Григорова, Л.І.Соколова, Р.Д.Герасимчук та ін.; за ред. І.А.Григорової, Л.І.Соколової. - 3-тє вид., переробл. та допов. - К.: ВСВ “Медицина”, 2020. - 640 с.
8. Маруненко І. М., Яценко С. П., Неведомська Є. О. Невропатологія: навч.-метод. посіб. з питань проведення практичних робіт [для студ. небіол. спец. вищ. навч. закл.] / І. М. Маруненко, С. П. Яценко, Є. О. Неведомська. – 2-ге вид. перероб. і доп. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2014. – 25 с.
9. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Бобрицька В.І. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: Курс лекцій для студ. небіол. спец. вищ. пед. навч. закл. – К.: Професіонал, 2004. – 480 с.
10. Медична генетика : підруч. / О.Я. Гречаніна, Р. Хоффман, Р.В. Богатирьова [та ін.]; за ред. О.Я. Гречаніної, Р.В. Богатирьової, О.П. Волосовця. – К.: Медицина, 2007. – 536 с.
11. Медична генетика: навч.-метод. посіб. / В.Е. Маркевич [та ін.]. – Суми: СДУ, 2011. – 388 с.
12. Скочій П.Г. Нервові хвороби (част. 1). – Львів, 2000. – 795 с.
13. Шевчук Т. Я. Генетика людини: Навчально-методичне видання. Опорний конспект лекцій / Т. Я. Шевчук, О. Р. Дмитроца, С. Є. Швайко, Н. М. Руднік. – Луцьк : «Вежа» видавництво Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. – С. 96.
14. Шевчук Т. Я. Сучасні проблеми спадковості. Конспект лекцій. Навчальний посібник /Т. Я. Шевчук, О. Р. Дмитроца. – Луцьк : «Вежа» видавництво Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. – 124 с.
15. Шевага В.М., Паєнок А.В., Задорожна Б.В. Невропатологія. – Київ: Медицина, 2009. – 655 с.
16. Шевага В.М., Паєнок А.В. Захворювання нервової системи. – Львів: Світ, 2004. – 519 с.

Допоміжна література

1. Боженко М.І., Негрич Т.І., Боженко Н.Л., Негрич Н.О. Головний біль. Навчальний посібник. Видання 2-ге, доповнене. – К.: Видавничий дім «Професійні видання Україна», 2021.- 83 с.
2. Використання ігрових технологій під час вивчення біології /Уклад. К.М. Задорожний. – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 141 с. – (Б-ка журн. «Біологія»; Вип. 2 (86).
17. Віничук С.М., Ілляш Т.І. Збірник тестових питань та задач з нервових хвороб для Вищих медичних закладів. – Київ; 1994. – 137 с.
18. Гордієнко І. Ю. Практичні підходи до пренатальної діагностики вродженої та спадкової патології /І. Ю. Гордієнко //Мистецтво лікування. - 2008. - №37. - С. 27-31.
19. Госсет Д. Природжені вади розвитку /Д. Госсет, Е. Гуревич. - Посібник з гінекології та акушерства університету Дж. Хопкінса. - 2-е вид. 2002. - С. 179-189. Козленко О.Г. Моделювання стрічки часу «Розвиток природничо- наукових знань» з використанням синхроністичної таблиці /О.Г. Козленко //Біологія і хімія в рідній шк. – 2017. - №2.- С. 33-37.
20. Лук'янова І. С. Вроджені вади розвитку: пренатальні та постнатальні аспекти /І. С. Лук'янова, Г.Ф. Медведенко, І. А. Журавель, Я. О. Сопко //Мистецтво лікування. - 2008. - №37. - С. 24-26.
21. Медична біологія: підручник для ВНЗ III-IV рівнів викладання /За ред. В. П. Пішака, Ю. І. Бажори.- Вінниця: Нова книга, 2004 – 656 с.
22. Медична біологія: Підручник для ВНЗ III-IV рівнів викладання / За ред. В. М. Пішака, Ю. І. Бажори. – Вінниця : Нова книга, 2009. – 608 с.
23. Ніколайчук В. І. Збірник задач з генетики /В. І. Ніколайчук, Б. Б. Надь. – Ужгород, 2001. – 177 с.
24. Пішак В.П. Медична біологія, паразитологія та генетика: практикум / В.П. Пішак, О.І. Захарчук. – 2-е вид., перероб. та доп. – Чернівці, 2011. – 648 с.
25. Про удосконалення медико-генетичної допомоги в Україні. Наказ МОЗ України №34 641/84 від 31.12.2003.
26. Психологічна допомога при розладах психічного розвитку [Текст] // Патопсихологія: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів / І.А.Мартинюк. – К., 2008. – С. 105-150.
27. Путинцева Г. Й. Медична генетика: Підручник / Г. Й. Путинцева. – К. : Медицина, 2008. – 392 с.
28. Романенко О. В. Медична біологія: Посібник з практичних занять / О. В. Романенко, М. Г. Кравчук, В. М. Грінкевич. – К. : Здоров'я, 2005. – 372 с.
29. Романенко О. В. Біологія : Посібник з практичних занять / О. В. Романенко, М. Г. Кравчук, В. М. Грінкевич. – К. : Медицина, 2006. – 176 с.
30. Саляк Н.О. Навчальний посібник з медичної генетики : навч. посібник / Н. О. Саляк, М. С. Панкевич; за ред. М. Б. Шегедин. – 2-е вид., випр. – К. : ВСВ «Медицина», 2015. – 144 с.
31. Середа І. В. Основи психосоматики: навчально-методичний посібник. Миколаїв: Видавець Румянцева Г. В., 2022. 156 с.
32. Середа І. В. Саногенне мислення і саморегуляція як засоби профілактики психосоматичних захворювань. Scientific Journal Virtus Issue # 60, January, 2022. С.20-24.
33. Середа І.В., Стельмах Н.В. Безпечне освітнє середовище як фактор збереження та зміцнення психофізичного здоров'я дітей у сучасних умовах засобами здоров'язбережувальних технологій. Věda a perspektivy № 2(33) 2024. С.226-235.
34. Соколова Л.І., Черенько Т.М., Ілляш Т.І. та ін. Методи обстеження неврологічного хворого: навчальний посібник. – Київ, Медицина; 2020. – 144 с.
35. Сорокман Т. В. Клінічна генетика / Т. В. Сорокман, В. П. Пішак, І. В. Ластівка. – Чернівці : Медуніверситет, 2006. – 449 с.
36. Стрельчук С. І. Генетика з основами селекції / С. І. Стрельчук, С. В. Демідов, Г. Д. Бердишев. – К. : Фітосоціоцентр, 2000. – 292 с.

37. Упатова І.П. Біологія. 11 клас. Зошит для лабораторних і практичних робіт (Профільний рівень) / І.П. Упатова. – Х.: Вид-во «Ранок», 2011. – 128 с.
38. Шевчук Т. Я. Сучасні проблеми спадковості: навчально-методичні матеріали для лабораторних занять / Т. Я. Шевчук, О. Р. Дмитроца. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. – 36 с.
39. Шевчук Т.Я. Сучасні проблеми спадковості : робоча програма навчальної дисципліни / Тетяна Яківна Шевчук. – Луцьк, 2013. – 20 с.
40. Яворська Н.П. Топічна діагностика в неврології. – Львів: ЛНМУ, 2014. – 254 с.
41. Shevchuk T. Ya. Modern problems of heredity: Educational materials for practical lessons/ compiler T. Ja. Shevchuk. – Lutsk, 2013. – 36 с.
42. Tetiana Shevchuk. Current problems of the heredity: studing program of the special course / compiler T. Ja. Shevchuk. – Lutsk : PD «Vezha» of Lesya Ukrainka Eastern National University, 2014. – 19 с.

Інформаційні ресурси в інтернет

1. Курако Ю.Л., Ганчо В.П., Герцев М.Ф. Нервові хвороби. – Одеса: ОНМедУ, 2000. — 198 с. – <https://www.twirpx.com/file/2441964/>
2. Матвієнко Ю.О. Поширені синдроми порушення мови у загальномедичній практиці (онлайн-журнал “Медицина світу”) – <http://msvitu.com/archive/2015/january/article-3.php>
3. Матвієнко Ю.О., Король Г.М. Розлади пам'яті у клінічній практиці // Медицина світу. – 2007. – Т. XXIII, № 5. – С. 300-308. – <http://msvitu.com/archive/2007/november/article-2.php>
4. Неврологія: підручник / І.А. Григорова, Л.І. Соколова, Р.Д. Герасимчук та ін. — Медицина, 2020. – 640 с. – <https://www.twirpx.com/file/2648534/>
5. Неврологія: підручник (ВНЗ І—ІІІ р. а.) / Т.І. Кареліна, Н.М. Касевич; за ред. Н.В. Литвиненко. — 2-е вид. – Медицина, 2017. – 288 с. – <https://www.twirpx.com/file/2306261/>
6. Нервові хвороби / Під ред. С.М. Віничука. – Київ: Здоров'я, 2001. – 694 с. – <https://www.slideshare.net/slideshow/2001-397/42408634>
7. Шевчук Т. Я. Сучасні проблеми спадковості: дистанційний курс навчальної дисципліни <http://esnuir.eenu.edu.ua/moodle>